

מחיר 5 ש"ח

ב"ה

מזרחיך הלכותי

- חנוכה -

הלכה למעשה בשפה בהירה

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

♦ בפתח הקובץ ♦

בשבח והודיה להשי"ת, הננו שמחים בזאת להגיש בפני ציבור אנ"ש חסידי חב"ד בארץ הקודש, מדריך הלכות ומנהגים לימי החנוכה הבעל"ט.

מטרת המדריך, להקיף את כלל פרטי הלכות ומנהגי חנוכה המעשיים כולל גם הנהגות רבותינו נשיאינו, ולהגישם תחת קורת גג אחת בשפה פשוטה וברורה לכל אחד ואחת. כך שכל אחד, יוכל לפתוח את המדריך, ולמצוא את ההדרכה הברורה לפרטי פרטים.

יצויין, כי בעריכת מדריך זה הובאו רק עיקרי הדינים המצויים, ההלכות השכיחות והמנהגים הנוגעים למעשה בפועל בלבד. הקונטרס עבר הגהה של רבנים ומורי הוראה, אך מכיוון שהלכות חנוכה לא הגיעו לידנו משו"ע אדה"ז (רק מקצת הלכות נדפסו מר' נחמיה מדבורווא) יתכן ויש דעות נוספות בנוגע לפרטים שונים מההלכות, ונהרא נהרא ופשטיה. בברכת חנוכה שמח, מתוך אחדות החסידים והתקשרות לכ"ק אד"ש מלך המשיח, שיבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, תיכף ומיד ממש.

ימי הגאולה, כסלו תשע"ז

מכון הלכה חב"ד

לזכות הגה"ח הרב **משה קורנווייץ** ומשפחתו שיחיו

לרגל הולדת בנם בשעטומ"צ

יה"ר שידגלוהו לתורה לחופה ולמעש"ט מתוך הרחבה והתקשרות איתנה בכ"ק אד"ש מה"מ

•

לזכות האשה **אלישבע סופי** תחי' וכל יוצאי חלציה

הוקדש ע"י בעלה ר' **יעקב יצחק הכהן בן חיים שוורצבורד**

ולע"נ אמו"ר **שלמה קופל בן חיים ישראל הכהן ואמו"ר טאובא שרה** בת יהודה מאיר ע"ה

י"ל ע"י מחלקת ההו"ל של
מכון הלכה חב"ד - ארה"ק

רכז מערכת: הרב מאיר רוזנבלט

עורך: הרב יוסף יצחק בקשי

הגהה: הגה"ח הרב מיכאל אבישיד, רב קהילת חב"ד בית שמש

הגה"ח הרב משה קורנווייץ, רב קהילת חב"ד הר יונה

הגה"ח הרב חיים קידנר, דיין ורב קהילת חב"ד עמנואל

עיצוב ועימוד: מאיר קולטון

להערות ותגובות: משרד 076-5409773. דוא"ל mhalachachabad@gmail.com

♦ המנורה והנרות ♦

אמנם אם הוא נראה נקי וזך אף שכתוב בו שמן למאור ניתן להשתמש בו.⁸

ה. ראוי ונכון להתנות מראש שעל מותר השמן שישאר אחר זמן ההדלקה לא תחול קדושה ויהי' מותר לזורקו ולעשות בו שאר תשמישים.⁹

הפילות והשמש

ו. מצווה מן המובחר לעשות את הפתילה מצמר גפן¹⁰, ואם אין לו כל הפתילות כשרות.¹¹

ז. נוהגין¹² לקחת פתילות חדשות בכל יום, וכך הנהגת כ"ק אד"ש¹³.

ח. נוהגים שה' שמש' יהי' של שעוה¹⁴.

- (8) כיון שכותבים כן הרבה גם על שמן שראוי לאכילה רק כדי לא לשלם מס גבוה.
- (9) מג"א סי' תרע"ז סק"י, והאחרונים הסכימו כן להלכה.
- (10) כן מנהג אנ"ש המדקדקים, וכמה טעמים נאמרו בזה.
- (11) משנ"ב סי' תרע"ג סק"ב.
- (12) ספר המנהגים עמ' 71.
- (13) ראה מעשה מלך עמ' 309, ועיי"ש בהערה 15 שהביא משיחו"ק תשט"ז (הוצאה חדשה) עמ' 169 ביאור טעם הנהגים לקחת פתילה חדשה בכל יום שזהו כמו שהיה בנרות המקדש. ויש נוהגין להשתמש בשל אתמול (סה"מ ע' 71). כשמשתמשים בפתילות הישנות מאתמול יזהר לשים את הפתילה הישנה בנר הנוסף שמדליק ראשון (העומד בצד שמאל שמדליק ראשון - סה"מ ע' 69).
- (14) ספר המנהגים עמ' 69.

המנורה והשמן

א. מצווה להדר לקחת מנורה נאה משום "זה א-לי ואנוהו"¹.

ב. כדאי ונכון להדליק במנורה שקניה באלכסון, כצורת המנורה שהיתה בבית המקדש², ולא במנורה שקניה בעיגול.

ג. מצווה מן המובחר להשתמש בשמן זית לנר חנוכה, ואם אין לו שמן זית ישתמש בשמנים אחרים שאורן זך וצלול³, ואם אין לו שמן כלל ידליק בנר של שעוה⁴.

ד. מהדרים שהשמן יהיה זך ונקי בדמיון לשמן שהיה במנורת המקדש⁵. סוג שמן שראוי לאכילה⁶ אך מלוכלך ולכן נמכר כשמן למאור עדיף לא להשתמש בו.

- (1) סה"ש תש"נ עמ' 207, משנ"ב סי' תרע"ג סק"כח.
- (2) לקו"ש חכ"א עמ' 169 והערה 44. אבל מנורות שעשויות בצורה אחרת אינו שולל, ולהעיר מהנהגת כ"ק אד"ש להדליק במנורה פשוטה מכסף טהור - עם גב - ולא בצורת המנורה באלכסון.
- (3) רמ"א סי' תרע"ג ס"א, שו"ע אדה"ז סי' רס"ד סי"ב, ספר המנהגים עמ' 69.
- (4) של שעוה עדיף משל חלב, שאורו צלול יותר. שו"ע אדה"ז שם.
- (5) עפ"י קונטרס סוד הדלקה לנכד הראב"ד.
- (6) כמובן עם הכשר מוסמך הראוי לאכילה.
- (7) ע"פ בא"ח וישב אות יב, שהתיר רק בסוג שמן שהוא מר אך לא בשמן הראוי לאכילה שהיה תחת המיטה.

♦ זמן ההדלקה ♦

ב. מקפידים שהנרות ידלקו לכל הפחות 50 דקות מזמן הדלקתם¹⁶, ולכן קודם שמדליק צריך שיהי' מספיק שמן כדי

א. למנהגנו זמן הדלקת נרות חנוכה הוא אחר השקיעה בין מנחה למערבי, באופן שה-50 דק' יגמרו חצי שעה אחר צה"כ¹⁵.

אם לא הדליק בזמנה, יכול להדליק עד שתכלה רגל מן השוק²¹, ויש לשער בכל מקום לפי זמן שרוב אנשי המקום כבר חזרו לבתיהם מעבודתם²².

עבר זמן זה ולא הדליק, לכתחילה יזהר להדליק עד חצות הלילה, ואם לא הספיק יכול להדליק עד עלות השחר, בתנאי שא' מבני ביתו ערים, אך אם הם ישנים ידליק בלא ברכה²³.

(21) שו"ע סי' תער"ב ס"ב, ומעיקר הדין זמן זה הוא כחצי שעה אחר צאת הכוכבים. ובזמננו זמן זה הוא משתנה קצת, כיוון שרוב בתי העסק פתוחים עד השעה 20:00 לערך, ועד שמגיעים לביתם הוא לערך ב-21:00, ועד אז רוב בני האדם עדין בחוץ, וכ"כ האחרונים.
(22) עיין בפסקי תשובות סי' תער"ב ס"ד.
(23) משנ"ב סי' תער"ב סק"א.

שידלק 50 דקות¹⁷, (כלומר: עד חצי שעה אחר צאת הכוכבים).

הדלקה לאחר זמנה

אם לא הספיק להדליק בין מנחה למעריב, והגיע כבר זמן צאת הכוכבים צריך להתפלל מעריב קודם הדלקת נר חנוכה¹⁸. אלא א"כ אין לו מנין כעת, או שיש לו מנין קבוע בשעה מאוחרת יותר¹⁹. וכן ראו אצל כ"ק אד"ש שהיה חוזר מהאוהל מאוחר, שהיה תפילת מעריב בזאל קודם הדלקת נרות²⁰.

(17) שו"ע סי' תרע"ה ס"ב.
(18) משנ"ב סי' תער"ב סק"א.
(19) פסקי תשובות סי' תער"ב ס"ג.
(20) מעשה מלך עמ' 308.

♦ מקום ההדלקה ♦

אין מדליקין בפתח חדר השינה²⁷. מניחים את המנורה על כיסא, ובאופן שהלהבה תהיה למעלה מג' טפחים (24 ס"מ), אך לא למעלה מעשרה טפחים (80 ס"מ)²⁸.

כאשר כמה מנורות מונחות אחת ליד השניה יזהר לעשות רווח ביניהם, שיהיה ניכר כמה נרות מדליקים באותו לילה²⁹.

הנרות יעמדו בשורה ישרה ולא בעיגול, ולא יהיה נר יוצא ונר נכנס, וגובה

מניחים את המנורה בעובי המזוזה בחלל פתח אחד מחדרי הבית²⁴. בצד שמאל של הנכנס - מול המזוזה, ואז הוא מוקף במצוות - מזוזה מימין ונ"ח משמאל²⁵. בפתח שאין בו מזוזה, מניח את המנורה בצד ימין²⁶.

(24) סידור אדה"ו. לקו"ש ח"ה ע' 456. ולא על החלון, ע"ש שכ"ק אד"ש מונה כמה חסרונות בהנחת המנורה בחלון.

ובכלל מנהגנו (שמדליקים בתוך הבית ולא בחלון כלפי חוץ), מיוסד על דעת גדולי הראשונים, שמשעת הסכנה ואילך נשתנה הדין, והפרסומי ניסא הוא לבני הבית ולא לבני רשות הרבים, ראה מאירי שבת כא, ובמצוין במגן אברהם סי' תער"ב סק"ה, ועוד.

(25) עיין בספה"מ תרמ"ג בד"ה ת"ר הביאור ע"פ חסידות. (26) שו"ע סי' תרע"א ס"ו, וכ"ה ע"פ פנימיות העניינים ראה בד"ה נר חנוכה תשמ"ו התועדויות תשמ"ו ח"ב עמ' 134 מבואר שבכל אופן (גם כשהפתח חייב במזוזה)

כשאין מזוזה מדליקים בצד ימין עיי"ש.
(27) התועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 133. עיין שם טעם שהילדים מדליקים ליד חדר השינה.
(28) שו"ע סי' תרע"א ס"ו.
(29) רמ"א סי' תרע"א ס"ו.

לכך שבודאי יסבירו להילדים התוכן והמשמעות דהדלקת נרות חנוכה, בסגנון המובן להם) שעי"ז יתוסף יותר בענין החינוך, הן בנוגע לילדים, שכאשר רואים את מנורת החנוכה בפתח החדר שלהם, נעשה רושם חזק יותר בנפשם כו', והן בנוגע להחדר "מקדש מעט", ע"ד ומעין ומרמז על חינוך ביהמ"ק בחנוכה"³¹.

בחורי ישיבה

ח. צריך להדליק את הנרות במקום שבו הוא אוכל בקביעות שהוא נקרא מקומו העיקרי, ולכן יעדיף את חדר האכילה על חדר השינה.

ט. בחורים הלומדים בישיבה, מדליקים בפתח חדר השינה שלהם בפנימיה, כיוון ששם ניכר יותר הפרטיות שלהם, ונמצאים שם יותר מהזמן שנמצאים בחדר האוכל, וכן אוכלים שם מידי פעם וכו' ודומה יותר לביתם³².

(31) התועודיות תשמ"ח ח"ב עמ' 64.
(32) פסקי תשובות סי' תרע"ז ס"ו.

השלהבות יהיה שווה, שלא יראו כל השלהבות כמדורה.

א. כאשר הולכים לסעודות חנוכה- 'לאטקעס אווענט', אצל קרובי משפחה וכדו'. יש לצאת מהבית אחר שהדליקו נרות בבית כדין. אם לא אפשרי להדליק בבית ראוי שלא לאכול מיני מזונות יותר מכביצה ולא לשתות שתי' חריפה עד לאחר שחזור לביתו ומדליק שם. ובשעת הדחק כאשר בשעה שיחזור לביתו כולם יהי' ישנים יש להיוועץ עם רב מורה הוראה האם יכול להדליק במקום בו סועד הערב³⁰.

ילדים

א. לגבי מקום ההדלקה של הילדים, ראוי לצטט מלשונו הק' של כ"ק אד"ש: "כדאי ונכון שבפתח חדר הילדים תהיה גם מנורת (והדלקת נר) חנוכה (נוסף

(30) ע"פ שו"ת קנין תורה ח"ה סי' עב. דיש מי שכתב שבאם נסע להתארח עם כל ב"ב ואוכל בבית מארחו סועדה גמורה, יכול להדליק שם אף שלן בביתו.

• סדר ההדלקה •

א. בלילה הראשון הנר מונח בצידה הימני של המנורה, ומלילה שני והלאה מוסיף לשמאלו את הנר החדש. וישתדל לעמוד מול הנרות קרוב יותר לצד שמאל שממנו צריך להתחיל את ההדלקה³⁵.

(35) שלא יהיה נראה כמעביר על המצוות (על הנרות שבצד הימני). סידור אדה"ז, שער הכולל פרק מ"ו, משנ"ב סי' תרע"ו סקי"א.

א. יש להדליק כשכל בני הבית נמצאים יחד כדי לפרסם הנס³³.

ב. נוהגים להדליק בכובע ובלבושים הרגילים, והנשואים בחגירת גארטעל אבל לא בלבושי שבת ויו"ט³⁴.

(33) ראה מגן אברהם סי' תער"ב סק"ה שכתב 'ודליק כשהוא לילה, ובני ביתו מקובצים יחד'.
(34) ספר המנהגים עמ' 70, לוח כולל חב"ד.

ההדלקה

יא. אין לדבר עד שגומר להדליק את כל הנרות.⁴²

יב. אין מדליקים נר חנוכה מנר חנוכה אחר, אלא מהשמש או מנר אחר.⁴³

יג. לאחר שהדליק, לא יסלק ידו מהנר עד שתדלק רוב הפתילה היוצאת מן השמן.⁴⁴

יד. רק לאחר סיום הדלקת כל הנרות מתחילים לשיר "הנרות הללו" בנעימה הידועה.⁴⁵

טו. מתעכבים סמוך לנרות כחצי שעה, חוץ מערב שבת.⁴⁴

טז. אסור להשתמש לאור הנרות גם אחר שעבר שיעור הדלקתם (50 דקות).

נו שובה

יז. נר שכבה בתוך שיעור זמן דליקתו – חורין ומדליקין אותו ללא ברכה.⁴⁶

יח. אם הדליק במקום שיש רוח וכבתה, צריך לחזור ולהדליקה בלי ברכה במקום שאין הרוח מצויה.⁴⁷

יט. אם כשהדליק לא היה מספיק שמן כדי שיעור הנ"ל, צריך לכבות הנר ולהוסיף שמן כדי השיעור, ולהדליק שוב ללא ברכה.⁴⁸

ז. מהיום השני ואילך מתחיל להדליק מהנר החדש המונח בצד שמאל, כלומר משמאל לימין, כיוון שבנר הנוסף ניכר יותר תוספת הנסם.³⁶

ה. אחר שהדליק את השמש, נוטלו בימינו ומברך. שמאלי נוטל את השמש בימינו שהיא שמאל כל אדם.³⁷

הנרות

ו. בלילה הראשון מברך ג' ברכות, להדליק נר חנוכה, שעשה ניסים ושהחיינו. מלילה שני ואילך מברך רק ב' ברכות הראשונות.

ז. יש לברך את הברכות בעמידה.³⁸ זקן או חולה שאינם יכולים לעמוד, יכולים לברך בישיבה.³⁹

ח. אלו השומעים את המברך ויוצאים ידי חובתם, יזהרו לא לדבר ולא לענות 'ברוך הוא וברוך שמו' ויענו 'אמן'.

ט. אסור לדבר (או לשהות יותר מכדי זמן שאילת שלום תלמיד לרבו [2-3 שניות]) בין הברכות להדלקה אפילו לצורך ההדלקה, ואם דיבר שלא לצורך ההדלקה, צריך לחזור ולברך.⁴⁰ ואם דיבר לצורך ההדלקה אינו חוזר ומברך.⁴¹

י. לאחר סיום כל הברכות, מתחיל להדליק.⁴²

(36) סי' אדה"ו, ספה"מ עמ' 70, שו"ע סי' תרע"ו סעי' ה.

(37) שו"ע אדה"ז סי' ר"ח, סדר ברכות הנהנין פ"ט ס"ד.

(38) שו"ע אדה"ז סי' ח סעי' ג.

(39) ערה"ש שם ג.

(40) שו"ע אדה"ז סי' ר"ו סעי' ג.

(41) שו"ע אדה"ז סי' תלב סעי' ו.

(42) סידור אדה"ז.

(43) שו"ע סי' תרע"ד ס"א וברמ"א שם.

(44) ביאור הלכה בס"י תרע"ג בד"ה הדלקה.

(45) ספר המנהגים עמ' 71.

(46) ספר המנהגים שם.

(47) משנ"ב סי' תרע"ג סקכ"ה.

(48) משנ"ב סי' תרע"ה סק"ח.

♦ החייבים בהדלקה ♦

ואת הברכות היתה שומעת מאחר⁵³.

קטנים

1. הקטנים ביותר שאינם שייכים להדליק נרות בעצמם, מחנכים אותם להיות נוכחים כשהאבא מדליק נרות חנוכה⁵⁴.

2. מחנכים את הבנים להדליק בעצמם נרות חנוכה, והמנהג בימינו לחנכם בזה מגיל רך ביותר⁵⁵.

בשנת תשמ"ח דיבר כ"ק אד"ש כמ"פ אודות הדלקת נר חנוכה ע"י הילדים והילדות, בכמה פרטים, ובנוגע לפועל - אמר הרבי - שיש לעיין ולבדוק בכל מקום לגופו של עניין את התוצאה בפועל, באיזה אופן יוסיפו בחינוך. ועפי"ז יראו האם כל ילד צריך להדליק, והאם בכל חדר, והאם גם הבנות ידליקו וכו'⁵⁶.

3. בנות הלומדות מחוץ לבית וישנות בפנימיה, על א' מהנהלת הפנימיה להדליק עבורן בנוכחות כולן בחדר האוכל⁵⁷.

53 לקו"ש ח"ל עמ' 312.

54 לקו"ש ח"כ עמ' 474.

55 עי' בהתוועדויות תנש"א ח"א עמ' 355 ובהערה 110.

56 התוועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 91.

57 ע"פ שו"ע סי' תרע"ז סעי' א.

א. כל אחד מגיל מצוות חייב בהדלקת נרות חנוכה. ונוהגים שכל ילד מגיל חינוך ג"כ מדליק בעצמו⁴⁹, וכדלהלן.

נשים

1. גם נשים חייבות בנר חנוכה⁵⁰.

2. למנהגנו, הבנות (בכל גיל) לא מדליקות בפ"ע, ויוצאות ידי חובתן ע"י אביהם, ואישה בעלה מוציאה י"ח⁵¹.

3. מי שאין לה בעל, או שבעלה אינו מדליק בבית, חייבת להדליק בעצמה בברכה, או ע"י שלוחה⁵². אך אם יגיע בהמשך הערב תמתין לו ותצא י"ח בהדלקתו.

4. כשהרבי הרשב"ב לא היה בביתו בימי החנוכה, ציווה לזוגתו להדליק בעצמה

49 הרמ"א בסי' תרע"ה סעי' ג.

50 שו"ע סי' תרע"ה ס"ג.

51 ספר המנהגים עמ' 69. לגבי הדלקת נרות ע"י הבנות, יש להוסיף ולהבהיר: בספר 'דברי שלום' עמ' נה מובאת תשובת כ"ק אד"ש לרי"ל, ששאל האם בנות מעל גיל בת-מצוה צריכות להדליק, וענה הרבי 'אם רוצים יכולים להדליק'. וכבר העירו ע"כ שלמעשה המש"ך הרבי לציין את מנהג בית הרב' שהבנות אינן מדליקות, גם בשנים הבאות. וראה שיחולק תשל"ה ח"א עמ' 34. ושם מבאר הרבי שבבית הרב דייקו שבנות בכל גיל לא יברכו. שמוזה נראה שא"ך שלא תנהגנה, בכ"א שלא יברכו.

52 משנ"ב סי' תרע"ה סק"ט.

♦ דברים האסורים קודם ההדלקה ♦

א. ולא לאכול פת או מיני מזונות יותר מכביצה (56 גרם)⁵⁹. ואם התחיל צריך

א. מחצי שעה קודם זמן ההדלקה⁵⁸ ראוי ונכון שלא להתחיל להתעסק במלאכה

59 כך הבין המחצית השקל בדברי ה'נוהג כצאן יוסף'

58 עי' בסי' תפ"ט סעי' י"ג.

ב. לגבי לימוד תורה אין להחמיר כ"כ, רק משהגיע זמן ההדלקה מפסיק⁶³.

ג. כשהגיע זמן ההדלקה וטרם הדליק אם מתעסק בדבר מצוה מועיל להעמיד שומר שלא ישכח⁶⁴.

ומצד חיוב מצוה כזו נדירה נהוג להחמיר, וכידוע שכן מנהגנו לגבי שופר וד' מינים ומגילה וכו'.

(63) שער הציון שם סק"ד, וראה שו"ע אדה"ו קו"א סת"א ס"ב.

(64) שו"ע אדה"ו ס' תל"א סעי' י"א, וקו"א ב, ונסתפקו האחרונים הרבה בכוננתו האם מתיר להעמיד שומר גם לדבר הרשות או לאו, ואכמ"ל.

להפסיק⁶⁰, אבל מותר לאכול פירות ולשתות (שתייה שאינה משכרת) אפילו הרבה. כשהגיע זמן ההדלקה מעיקר הדין אפשר לאכול שאר דברים (חוץ מפת ומזונות יותר מכביצה)⁶¹. ובכל אופן מהדרים להימנע⁶².

וכ"כ ה'דרך חיים' בסי' ק"פ סעי' א, וכך נקטו האחרונים. (60) משנ"ב ס' תער"ב סק"י.

(61) שו"ע או"ח ס' רלב, מגן אברהם סימן תרנ"ב. עיין בזה נטעי גבריאל הלכות חנוכה פ"ה ס"ה.

(62) בשבילי דוד ס' תרצ"ב כתב מנהג להחמיר מאוד אפילו שלא לטעום, כי מצוה זו מקיימים פעם בשנה.

♦ ההנהגה אחר ההדלקה ♦

אד"ש במכתב כללי לימי החנוכה⁶⁹ "נהגו הנשים להוסיף בזה "שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות" - חדרות הן בענין ותוכן דנרות חנוכה הדולקות עד שאין להן שייכות לשום מלאכה"⁷⁰, שלפי זה לכאורה יש להימנע מכל מלאכה שהיא, ומי שקשה לה להימנע לגמרי ממלאכה אפשר להתיר בודאי מה שהותר ביו"ט היינו בישול אפי' וכו'. אבל מלאכות כתפירה, סריגה, כיבוס גיהוץ וכו"ב, אסור⁷¹.

ד. אחר זמן זה אפשר לטלטל את המנורה גם אם הנרות דולקים עדיין⁷².

א. כ"ק אד"ש מזכיר כמ"פ בשיחותיו הק' את הנהגת כ"ק אדמו"ר נ"ע לעסוק בתורה בסמוך לנרות חנוכה⁶⁵. (ראה לקמן ע' 17 בנוגע לליל ניטל החל בשנה זו בליל א' במוצש"ק).

ב. במשך החצי שעה שהנרות דולקים (אחר צאת הכוכבים) נהגו הנשים⁶⁶ שלא לעשות מלאכה⁶⁷, ואחר שעבר זמן זה עושים מלאכה שלא כנגד הנרות⁶⁸.

הגדרת המלאכות האסורות

ג. לגבי מלאכות האסורות בזמן זה וכן כנגד הנרות, יש להעיר מלשון כ"ק

(65) התוועדויות תשמ"ב ח"ב עמ' 618, ועוד.

(66) שו"ע ס' תער"ר ס"א.

(67) יש שרוצים לדייק מהלשון בספר המנהגים שה"ה גם לגברים אבל כבר העירו שמלשון כ"ק אד"ש במכתב כללי (הובא בסעיף הבא) ברור שהכוונה היא רק לנשים. ויש להאריך ואכ"מ.

(68) ספר המנהגים עמ' 71. ואפשר להזיז את המנורה למקום אחר כדלקמן ס"ו.

(69) נדפס בלקו"ש חכ"ה עמ' 512.

(70) ההדגשה אינה במקור.

(71) ויש שפסקו שלא תעשה מלאכות של שיהוי כגון שטיפת בית ארוכה או שטיפת כמות גדולה של כלים.

(72) ספר המנהגים עמ' 71.

♦ הדלקה בבית הכנסת ♦

מזרח למערב⁷⁷, מעל עשרה טפחים (80 ס"מ)⁷⁸.

הש"צ המברך

ז. מנהגנו, להדליק את הנרות אחר "קדיש תתקבל" לפני "עלינו".

ח. יש הנוהגים שהש"צ המתפלל לפני העמוד מברך, אך ניתן לכבד בכך א' מהציבור כש"ץ (וכך נהוג ב-770).

ט. שליח ציבור מברך את הברכות (וביום הראשון ג' ברכות), ולאחר סיום אמירת הברכות יתחיל להדליק. לאחר שסיים להדליק את כל הנרות, מנגנים "הנרות הללו" בניגון המקובל.

י. אין הש"ץ יוצא י"ח בהדלקת נרות שבבית הכנסת, אלא צריך להדליק שוב בביתו בברכה. ברכת "שהחיינו" מברך שוב רק במקרה שמוציא את ב"ב י"ח⁷⁹.

יא. אם הש"ץ הוא אבל⁸⁰, אזי בהדלקה של יום א' דחנוכה ידליק אחר את הנרות, משום ברכת "שהחיינו" בציבור, שניכר בוה שהוא זמן שמחה לציבור⁸¹.

א. מדליקים נר חנוכה בבית הכנסת בברכה משום פרסומי ניסא⁷³.

ב. כשמדליקים הנרות בבית הכנסת יש להדליק בברכה רק כשההדלקה לאחר זמן פלג המנחה.

ג. לכתחילה צריך שיהיו עשרה בבית הכנסת בשעת אמירת הברכות. ואם אין עשרה עדיין יכול לברך אם ישנם עשרה אנשים שיראו את הנרות דולקים במשך הזמן⁷⁴. כגון: בערב שבת שמתפללים הרבה קהילות מנחה מוקדמת לפני פלג המנחה, והציבור מגיע לבית הכנסת אחרי הדלקתם בביתם לקראת מעריב, וכשהגבאי בא לבית הכנסת לפני כניסת השבת ומדליק שם נרות חנוכה, הרבה פעמים אין מנין, ובכל זאת יכול לברך כי יודע שבסוף יהיה מנין שיראו את הנרות⁷⁵.

זמנה ומקומה

ז. זמן ההדלקה הוא מפלג המנחה, שהוא שעה ורבע קודם השקיעה.

ה. כדאי לסדר ולהכין את המנורה לפני התפילה, שלא לבלבל את המתפללים באמצע התפילה.

ו. מקום הנחת המנורה בבית הכנסת הוא בכותל דרום⁷⁶, הנרות מסודרים בין

(73) שו"ע ורמ"א סי' תרע"א ס"ו.

(74) שע"ת וביאור הלכה בסי' תרע"א ד"ה 'ויש'.

(75) מגן אברהם סי' תרע"א סק"י.

(76) זכר למנורה בבית המקדש שמקומה בדרום. משנ"ב

סי' תרע"א סק"מ.

(77) שו"ע ורמ"א סי' תרע"א ס"ו.

(78) פרמ"ג סי' תרע"ה בא"א סק"ב, הביאו המשנ"ב בסי' תרע"א סק"ו.

(79) משנ"ב סי' תרע"א סקמ"ה. כן הכרעת הזרע אמת כמוכא בשע"ת סק"ז, אבל להידון בומננו שאף אחד לא יוצא י"ח בהדלקת בית הכנסת נראה שאפשר לברך וכן רבים מהפוסקים סבורים שגם במקום ספק מברך שהחיינו וה"ה לנידון דידן. ונפק"מ גם לערב שבת שקודם הדליקו בבית שיכול לברך פעם שניה שהחיינו. אבל כמובן לכתחילה עדיף שיברך אדם שיש לו אישה בבית.

(80) תוך יב"ח לאו"א, ותוך שלושים יום לשאר קרובים - שער הצינן סי' תרע"א סק"ט.

(81) משנ"ב סי' תרע"א סקמ"ה.

לעת, נוהגים להדליק נר חנוכה גם בזמן תפילת שחרית, ללא ברכה. גם הדלקה זו נעשית באמצעות ה'שמש'⁸³.

י.ד. גם בבית הכנסת - ביום - ההדלקה צריכה להיעשות ע"י השמש⁸⁴.

(83) פרי מגדים, סי' תרע"ה, א"א סק"ד.
(84) ע"פ מענה כ"ק אד"ש נדפס בלקו"ש ח"י עמ' 315, במענה לשאלה מדוע צריכים 'שמש' בנ"ח ביום בביהכ"נ.

י.ג. "כדי להוסיף בהתעוררות דנר חנוכה, כדאי שתהיה מנורה דלוקה בבית הכנסת (שכולם מתכנסים שם) במשך כל המעת לעת, אם אין חשש כלל שישחקו התינוקות"⁸².

י.ג. בבית הכנסת שאין מנורה הדולקת מעת (82) התועודיות תש"נ ח"ב עמ' 50, וכן נוהגין בבית חיינו, גם במשך כל המעל"ע דיום שבת קודש.

◆ מוצעים ◆

משיעור זה.

ד. במידה ואין משהו אחר ומשתמשים עם נרות אלו, יש להקפיד לכתחילה להדליק אותם רק לאחר צאת הכוכבים.

התנאים להדלקה בנר

ה. בענין הברכות בהדלקת הנרות במבצעים ישנם פרטים שחייבים להקפיד עליהם כדי לא להגיע לספק ברכות לבטלה. ולכן כשמדליקים בחנויות ובתי עסק, אפשר לברך רק כשאפשר לוודא שיתקיימו כל התנאים דלהלן:

1. הזמן: בכל סוגי ההדלקות, ההדלקה בברכה חייבת להיות לאחר פלג המנחה.

2. הנרות: שהנרות ידלקו לכה"פ חצי שעה, הן מצד הנרות (כנ"ל), והן מצד המקום שהוא ללא רוח וכיוצא בזה.

3. בעל המקום: שאין חשש שיעזוב את המקום בחצי שעה הקרובה ויכבה את הנרות מפני הסכנה.

4. הנוכחים: שיהיו עשרה בשעת אמירת הברכות או שיעברו שם עשרה בזמן

הדקה בכל מקום

א. כ"ק אד"ש עורר כמה פעמים על כך שיש לדאוג שבכל בית יהודי ידליקו נרות חנוכה⁸⁵, ולהשתדל שכל הגברים, ובכללם גם ילדים צעירים, ידליקו נרות חנוכה בפני עצמם. וכמו"כ להשתדל עבור יהודים הנמצאים לע"ע בבתי רפואה, בתי כלא, מושב זקנים, מחנות צבא והמשטרה⁸⁶.

ב. שיעור הזמן המינימלי שהנרות צריכים לדלוק הוא חצי שעה, ולכן כשמדליקים נרות במבצעים צריך לבדוק שמדליקים עם נרות שעשויים לדלוק משך זמן זה.

ג. מצויים נרות שזמן דלקתם הוא חצי שעה מצומצם, לכן כדאי שלא להשתמש בהם מאחר והמציאות בשטח מראה שבמקרה והם לא מונחים כראוי ונוטפים או אם מצויה קצת רוח או שהנרות קרובים אחד זל"ז (כמצוי בימים האחרונים של החג) והחום ממיס אותם, הם דולקים פחות

(85) ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 162, תשמ"ז עמ' 172.

(86) לקו"ש חלק כ' עמ' 429.

הכי גדול ד"פרסומי ניסא", עי"ז שבכל עיר ועיירה, כפר ומושב כו', ידליקו נרות חנוכה במקום הציבורי והמרכזי ביותר. . אם ישנה אפשרות להדליק בכמה מקומות - מה טוב⁹¹.

"ומה טוב - להכריז שלא יוצאים י"ח בהדלקה הפומבית, אלא כאו"א צריך להדליק נרות חנוכה בביתו"⁹².

י. כיוון שעיקר עניינה של מצווה זו הוא "פרסומי ניסא", מעיקר הדין יש להדליק בכרכה רק אם יש עשרה אנשים שנוכחים בזמן הברכה, ואף נשים מצטרפות (שגם הם בנות חיוב במצווה זו)⁹³.

אם בזמן ההדלקה אין מניין במקום, אבל במשך הזמן שהנרות ידלקו יעברו שם עשרה, אפשר גם לברך⁹⁴.

יג. בעל עסק, נכון שידליק במקום עבודתו משום "פרסומי ניסא", אך לא יברך על ההדלקה, אלא א"כ ברור לו שבתוך החצי שעה שהנרות דולקים יראו אותה יותר מעשרה יהודים. כנ"ל.

היוצא למבצעים

יד. אדם העוסק במבצעים, ולא יוכל להדליק נ"ח בזמנה, ועומדים לפניו ב' אפשרויות או להדליק לפני פלג המנחה או מאוחר אחר שיחזור, עדיף שידליק במשך הלילה ובברכה.

טו. אדם שיכול להדליק בזמנה ולא יכול לשהות ליד הנרות חצי שעה, עדיף

שהנרות דולקים, וזאת בתנאי שהנרות עומדים במקום בולט וגלוי לעין כל עובר ושב (עיין בהערה⁸⁷).

המנכים

א. מעיקר הדין גם אישה יכולה לברך כיוון שגם היא מחוייבת במצוה זו, לפועל מצד צניעות⁸⁸ לא ראוי שתברך במקום ציבורי כשיש אפשרות שגבר יברך.

ז. כשמברך יזהר שאינו עומד מול אישה או תמונת אישה שאינה בצניעות, ויפנה פניו לכיוון אחר. וכשאי אפשר יכול לברך בעצימת עיניים⁸⁹.

ח. נוהגים שהמדליק את הנרות בברכה, יהיה יהודי שכבר הגיע לגיל מצוות. במקומות שיש צורך לכבד אדם שאינו יהודי בטקס זה, אפשר לכבדו בהדלקת ה'שמש'.

ט. גם אחר שמדליקים בחנות צריך לעורר את המוכר שידליק בביתו.

י. אם בעל החנות לא מדליק בביתו ורוצה להדליק שם - יכול ובזה יוצא י"ח. (כמובן בתנאים 1 ו-2 הנ"ל). עיין בהערה⁹⁰.

הדלקה ציבורית

יא. "נר חנוכה מצווה להניחה על פתח ביתו מבחוץ" משום פרסומי ניסא, ולכן יש לעורר ולזרז עוד הפעם שינצלו את ימי חנוכה.. להדליק נרות חנוכה באופן

87) **בהרה:** לפעמים בעל החנות 'מקצה פינה' שנוחה לו. ופעמים שזה עלול להביא להיפך פירסומי ניסא, וע"כ במקרה כזה א"א לברך כשאינ מניין בזמן הברכה.

88) עיין בפסקי תשובות סי' ע"ה סעי' יב.

89) שו"ע אדה"ז סי' ע"ה ס"א.

90) כתבו האחרונים שאם הוא אוכל שם וכ"ש אם סועד שם ארוחת ערב שיכול להדליק שם ובזה יוצא י"ח.

91) לקו"ש חכ"ה עמ' 419.

92) התועודיות תשמ"ז ח"ב עמ' 98.

93) פסקי תשובות סי' תרע"א סט"ו, משו"ת רב פעלים או"ח ח"ב סי' ס"ב.

94) שע"ת וביה"ל סי' תרע"א ד"ה 'ויש'.

יח. צריך לדעת שכאשר הגיע זמן ההדלקה, מעיקר הדין אסור באכילה. אלא שכתבו הפוסקים שיכול לאכול רק פירות ולשתות (אבל לא שתיה חריפה).

למבצעים בלבד: כיוון שמתעסק במצווה, ולא דוחה את ההדלקה בשביל יציאה למסיבה או טיול וכיו"ב, יש היתר שיכול לאכול מיני מזונות פחות מכביצה (פחות מ-56 גרם) ולהמתין בין אכילה לאכילה כדי אכילת פרס⁹⁸. באם מעמיד שומר שיזכיר לו להדליק, מותר לאכול אף יותר מכביצה (כיון שמדובר בדבר מצוה)⁹⁹.

98) שיעור כדי אכילת פרס - 9 דקות.

99) שו"ע אדה"ז אר"ח סי' תלא סי"א, ובקו"א ס"ב. עיין בזה בנטעי גבריאל הלכות חנוכה פ"ה ס"ד וס"ו ואכמ"ל.

שידליק ויתעכב קצת מלהדליק מאוחר בלילה, ומ"מ עדיף להעמיד שומר.

טז. אחר שסיים את עיסוקו במבצעים, צריך קודם להתפלל תפילת מעריב ואח"כ להדליק נר חנוכה⁹⁵. אבל אם הוא רגיל להתפלל מעריב מאוחר יותר במנין - ידליק קודם⁹⁶.

יז. אם יצא למבצעים קודם שהדליק נרות בעצמו וברך כבר 'שהחיינו' לא מברך שוב כשמדליק בעצמו, אא"כ מוציא עוד משהו י"ח כגון בעל המוציא את אשתו ובני ביתו⁹⁷.

95) משנ"ב סי' תער"ב סק"א.

96) פסקי תשובות סי' תער"ב סעי' ג.

97) משנ"ב סי' תרע"א סקמ"ה.

• תפילה וברכת המזון •

השני בסיום שמו"ע יאמר "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מתיתו וכו'"¹⁰¹.

ה. אין לדלג לכתחילה ועל הניסים כדי שיוכל לענות קדושה ומודים¹⁰².

ו. בתפילת ערבית אין להפסיק בין ברכת 'השכיבנו' ל'שמונה עשרה' ע"מ להכריז 'ועל הניסים'.

ז. האבל יורד לפני התיבה גם בימי החנוכה, חוץ מאמירת הלל¹⁰³. אחר

תפילה

א. מכ"ד כסלו בתפילת מנחה עד תפילת מנחה ג' טבת - אין אומרים תחנון.

ב. במנחת שבת, פ' וישב - ערב חנוכה - אין אומרים צדקתך.

ג. כל שמונת ימי חנוכה מוסיפים בתפילת שמו"ע "ועל הניסים", בברכת "מודים" לפני "ועל כולם", ובשחרית אומרים הלל שלם.

ד. אם שכח לומר "ועל הניסים", אם נזכר קודם שאמר ה' של סיום הברכה, חוזר ומתחיל "ועל הניסים", ואם כבר אמר ה', אינו חוזר¹⁰⁰, וכשמגיע לפני "יהיו לרצון"

101) ט"ז סי' תקפ"ב סק"ג.

102) ספר המנהגים עמ' 71.

103) ספר המנהגים עמ' 8, 71.

100) שו"ע סי' תרפ"ב ס"א.

מגביהים את הס"ת, ולרביעי קוראים בס"ת השני "וביום השישי", ואומרים חצי קדיש.

י.ג. בשבת חנוכה – פרשת מקץ – מוציאים שני ספרי תורה, בספר ראשון קוראים את פרשת השבוע ועולים בו שבעה קרואים, אומרים חצי קדיש.

ובס"ת שני עולה המפטיר וקוראים בפרשת הנשיאים "וביום השביעי", הפטורה: רני ושמחי וגו'.

ברכת המזון

י.ג. כל שמונת ימי חנוכה מוסיפים ברכת המזון "ועל הניסים", בברכה שניה לפני "ועל הכל"¹⁰⁷. ואם שכח לומר "ועל הניסים", אם נזכר קודם שאמר ה' של סיום הברכה, חוזר ומתחיל "ועל הניסים", ואם כבר אמר ה', אינו חוזר, ולפני שאומר "הרחמן הוא יזכנו" יאמר "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מתתיהו וכו'"¹⁰⁸.

י.ד. בברכה מעין ג' אין מזכירים את חנוכה¹⁰⁹.

107) שו"ע סי' תקפ"ב ס"א.

108) סידור אדה"ז.

109) משנ"ב סי' תרפ"ב סק"ב.

אמירת הלל נישגש בחזרה לעמוד ואומר חצי קדיש¹⁰⁴.

קריאת התורה

ח. בימי חנוכה נוהגים לקרוא בתורה את פרשת הנשיאים¹⁰⁵ מפני שגמר מלאכת המשכן הייתה בכ"ה בכסלו¹⁰⁶. ועולים שלשה קרואים.

ט. ביום ראשון של חנוכה קוראים לכהן מן "ויהי ביום כלות משה" עד "לחנוכת המזבח". ללוי עד "מלאה קטורת", לישראל עד "נחשון בן עמינדב".

י. ביום שני של חנוכה קוראים לכהן מן "ביום השני" עד "מלאה קטורת" ללוי עד "בן צוער" לישראל "ביום השלישי" וכן כסדר הזה בשאר ימים.

יא. ביום שישי של חנוכה (שהוא לעולם ר"ח) עולים ארבעה קרואים ומוציאים ב' ספרים, בס"ת ראשון קוראים את קריאת ראש חודש ועולים בו שלושה קרואים, קוראים לכהן מן "וידבר" עד "רביעית ההין" ללוי עד "ונסכה" לישראל עד סיום פרשת ר"ח.

104) שקדיש זה שייך לסיום שמו"ע – שו"ע אדה"ז סנה"ה ס"ה.

105) שו"ע סי' תרפ"ד ס"א.

106) משנ"ב סי' תרפ"ד סק"א.

• ערב ש"ק ומוצאי ש"ק •

במקום שאין מנין מוקדם, ידליק נר חנוכה בביתו ואח"כ יתפלל מנחה בציבור. אם רואה שתיכף מגיע זמן הדלקות נרות שבת ואין לו שהות להתפלל, ידליק נרות חנוכה ויתפלל אח"כ.

סדר ההדלקה בערב שבת

א. בערב שבת הסדר הוא: מנחה, נר חנוכה, נר שבת. מקדימים להתפלל מנחה ומדליקים בבית הכנסת כרגיל בכל יום אחר פלג המנחה.

רוצה במשך השבת להזיז את הכיסא ממקומו – **כדי לפנות את המקום למעבר** – צריך להניח על הכיסא או על המגש חפץ חשוב¹¹¹, כגון חלה או ספר קודש, ואז נעשה הכיסא בסיס לדבר האסור והמותר, ומותר לטלטל את הכיסא רק **אחר שכבו הנרות**.

אם אינו צריך את המקום למעבר אלא רוצה לפנות משם את המנורה משום להגן עליה שלא תישבר וכיוצא בזה, אסור.

בשבת אין שרים "הנרות הללו"¹¹² אך את הסיום "על ניסך וכו'" מנגנים, וכפי שראו במשך השנים שכ"ק אד"ש עודד שירה זו בשבת חנוכה¹¹³.

טו. סדר ההדלקה במוצאי שבת

ט. בבית הכנסת: מדליקים נרות חנוכה אחר קדיש תתקבל לפני אמירת "עלינו". ואחרי התפילה עושים הבדלה (במקום שנוהגים לעשות הבדלה בבית הכנסת).

י. אם המדליק שכח לומר בתפילתו 'אתה חוננתנו', יאמר לפני ההדלקה: 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'.

יא. בבית: עושים הבדלה, מדליקים נרות חנוכה ואח"כ אומרים ויתן לך¹¹⁴.

(111) החפץ צ"ל חשוב יותר מה'אור'.

(112) בשבת חנוכה תשמ"ב הורה הרבי שלא מנגנים "הנרות הללו" בשבת.

(113) מופיע ביומני בית חיינו משנות נ"א נ"ב.

(114) ספר המנהגים עמ' 71.

יב. כדאי ונכון לגמור את כל ההכנות לשבת לפני הדלקת נר חנוכה.

יג. הדלקת נרות חנוכה היא לפני הדלקת נרות שבת, וע"כ מדליקים מוקדם יותר מכל יום (ובלבד שיהיה אחר פלג המנחה).

יד. **הבהרה חשובה:** מכיוון שמדליקים נרות חנוכה לפני נרות שבת, ובהרבה מקרים לא מדליקים סמוך להדלקת נרות שבת, לכן יש ליצוק כמות שמן גדולה יותר במנורה, וכן שהשמש יהיה עבה יותר, בכדי שהנרות ידלקו לפחות חצי שעה אחר צאת הכוכבים.

ה. אין מתעכבים ליד הנרות חצי שעה¹¹⁰.

ו. אם אחר שהדליק את הנרות שם לב שאין לו מספיק שמן, יכבה את הנר, יוסיף שמן, וידליק שוב ללא ברכה.

אם כבר קיבל עליו שבת, יכול לומר לחברו לעשות זאת בשבילו, וכן אם כבו הנרות קודם שנכנסה השבת.

ז. המנורה וכן המגש או הכיסא שעליו מונחת המנורה, נחשב כבסיס לדבר האסור, ואסור לטלטלו ממקומו בשבת גם לאחר שכבו הנרות. ולכן אם

(110) ספר המנהגים עמ' 71. הלשון בהיום יום כה כסלו מהנהגת אדמו"ר הרשב"ב: "והיה יושב בסמוך להנרות חצי שעה – לבד מועש"ק שלא היה מתעכב חצי שעה", שמוה משמע קצת שהיה שוהה לכה"פ איזה זמן מועט. ב'בקודש פנימה' כתב שהרבי מינה את הרבנית לשומרת לביל שבת.

♦ מנהגי וענייני החג ♦

הוא לעשות מדבר של חול (כסף) - חנוכה - קדושה¹¹⁹.

ה. הילדים ג"כ יתנו דמי חנוכה לחברו, לאחיו, לאחותו או לקרוביו, ילדים לילדים וילדות לילדות¹²⁰.

ילדים גדולים

ז. ענין זה שייך גם בילדים גדולים, וכן בין איש ואשה וכן בין זקנים לזקנות לסייע להם כ"מעוֹת חנוכה" לעשות מביתם בית חב"ד וכו'¹²¹.

ז. אדמו"ר הריי"צ נהג לתת דמי חנוכה לבנותיו גם לאחר הנישואין, וגם לחתניו¹²², אדמו"ר הרשב"ב נתן גם לנכדותיו¹²³.

במוסדות חינוך

ח. ככו"כ שנים הורה כ"ק אד"ש שהמחנכים וראשי מוסדות החינוך יתנו מעוֹת חנוכה לכל התלמידים¹²⁴, וכדאי שיעשו כך בכל מקום של משרה ועבודה¹²⁵.

אצל כ"ק אד"ש מה"מ

ט. בכמה מקומות קישר כ"ק אד"ש את נתינת 'מעוֹת חנוכה' ממנו, לאלה

דמי חנוכה

א. מנהג ישראל (תורה היא¹¹⁵) לתת דמי חנוכה לילדים, וכן נהגו רבותינו נשיאנו¹¹⁶.

ב. "מנהג רבותינו נשיאנו - לקיים מסיבות לבני הבית בימי חנוכה, ולחלק "דמי חנוכה" לבני הבית, ובפרט לילדים, לבנים ובנות. כי כאשר כל אחד מקיים מנהג זה - בפרסום המתאים - ועוד בהוספה והרחבה על ידי הוספה בנתינת "דמי חנוכה" בריבוי (שעל ידי זה מתוסף בענין השמחה אצל הילדים) - מתקשרים עוד יותר (על ידי קיום מנהג זה) עם רבותינו נשיאנו, שזה נותן תוספת כח להחדיר את תורתם, הוראותיהם, ומנהגייהם אל תוך חיי היום יום הפרטיים"¹¹⁷.

ג. כדאי ונכון לעורר שיתנו מעוֹת חנוכה לילדים בכל ימי החנוכה, ובליל רביעי או חמישי לתת כפליים או יותר, באופן של חידוש על כל יום¹¹⁸.

ד. יש להסביר לילדים שנותנים להם את המעוֹת לרשותם וזה נעשה שלהם ע"מ לעשות בהם כחפצם, ובוודאי ישתמשו בזה כדי להוסיף בצדקה ובלימוד התורה, שזהו התוכן של מעוֹת חנוכה

(119) ע"פ התועדויות תשמ"ח שם, תש"נ ח"ב עמ' 63.

(120) התועדויות תשמ"ב ח"ב עמ' 586.

(121) התועדויות תשמ"ז ח"ב עמ' 132.

(122) התועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 65.

(123) שיחת נר ה' דחנוכה ה'תש"ל בסופה.

(124) ע"ל באג"ק חט"ז עמ' קנד, ובהיכל מנחם ח"ג עמ' קסט, ועוד.

(125) התועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 35.

(115) הרי זה מנהג שיש בו "מהדרין", ו"מהדרין מן המהדרין" (התועדויות תשמ"ז ח"ב עמ' 131).

(116) התועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 65.

(117) שיחת ש"פ ויצא סי"ט תשנ"ב.

(118) ע"פ התועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 65, תשמ"ט ח"ב עמ' 35.

טעם המנהג, מפני שכשהיהודים ברחו למערות מפני גזירות אנטיוכוס, בכדי שיוכלו לקיים את המצוות באין מפריע. אנשי הצבא של אנטיוכוס, חיפשו אחר היהודים שמתחבאים ומפרים את חוקי המלך, והיו מגיעים גם למערות אלו. ועל כן, היהודים היו מושיבים את בניהם ומלמדים אותם תורה, כשלצידם מונחים הסביבונים. וכשהיו נשמעים צעדי הקלגסים, מיד היו מחביאים את הספרים ומוציאים את הסביבונים ומשחקים.

י.ד. דבר נכון ביותר הוא לעסוק בענין של "פרסומי ניסא", לפרסם אצל עצמו ואצל הזולת, ובכל מקום ומקום – את הניסים שהקב"ה עושה עמנו, מתוך ידיעה שבזה קשורה הגאולה האמיתית והשלימה! . . ימי החנוכה, שעניינם הוא "פרסומי ניסא" כנ"ל – יש לראות לנצל ימים אלו, נוסף לכל הפעולות ומבצעי חנוכה, גם – כדי לערוך התוועדויות חסידים . . בכל יום מימי החנוכה, ולדבר שם דברי תורה, נגלה תורה ופנימיות התורה, ולקבל החלטות טובות בכל עניני תורה ומצוות, ובאופן של מוסיף והולך ואור (בהתאם לנרות חנוכה), ועוד ועיקר – לדבר בענין פרסומי ניסא, הניסים "בימים ההם בזמן הזה"¹³⁴.

כינוסי ילדים

טו. ימי החנוכה מסוגלים ביותר לערוך כנסים לילדי ישראל ברוב עם, על מנת לחזק את הקשר שלהם לענייני יהדות בכלל, ובפרט להעביר להם את המסר של ימי החנוכה, "מסרת גיבורים ביד חלשים" - "ביד עוסקי תורתך" שהם -

(134) שיחת ש"פ וישב סי"ב תשנ"ב.

שמקבלים על עצמם לימוד תורת החסידות¹²⁶.

מעניין לציין שבכמה שנים התנה כ"ק אד"ש את קבלת 'מעות חנוכה' ממנו לתלמידי התמימים, בשמירת סדרי הישיבה.

י. אלה שלא הספיקו לתת דמי חנוכה בשלימות, ישתדלו להשלים בימים הסמוכים לחנוכה, וכל המקדים ה"ז משובח¹²⁷.

יא. **בשבת קודש:** אין לתת דמי חנוכה אפ"י בדבר המותר, אלא יתנו בערב שבת או ביום ראשון עבור יום השבת¹²⁸.

במוצש"ק: הרבי דיבר בחיוב לגבי הנתינה במוצש"ק בזמן ההדלקה ולא לה שנהירים שלא לתת כסף במוצש"ק, הרבי הציע לדבר אודות הענין ולתת בפועל למחרת – ביום ראשון¹²⁹. ובמק"א דיבר בשלילת הנתינה במוצש"ק¹³⁰.

הוראות ומנהגים

יב. נוהגים להרבות בצדקה בימי חנוכה¹³¹.

יג. מנהג ישראל לשחק בסביבון¹³², ונהגו לכתוב על הסביבון ג.ה.ש. ר"ת "נס גדול היה שם"¹³³.

(126) ראה לדוגמא אג"ק ח"ה עמ' קלא, ח"ח עמ' סז, חכ"א עמ' קצה, עמ' תנה.

(127) התוועדויות תש"נ ח"ב עמ' 88.

(128) התוועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 65.

(129) התוועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 91.

(130) התוועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 24.

(131) ספר המנהגים עמ' 71, וראה בלקו"ש ח"ה עמ' 443 על השייכות דימים אלו למצות צדקה.

(132) ספר טעמי המנהגים, ענייני חנוכה טעם תתנט.

(133) וכן ראו בבית רבותינו נשיאנו, התוועדויות תשמ"ז ח"ב עמ' 185.

חנוכה, והיו באות גם כלותיהם, ונקרא ערב לביבות. בין הסיפורים שהיו הרביים מספרים בסעודה זו, היו סיפורים שבכל חנוכה היו משוחחים אודותם¹⁴⁰.

מאכלים מיוחדים

כ. יש נוהגין לאכול בחנוכה מאכלי חלב וגבינה, זכר לנס שהיה לנו ע"י תבשיל של גבינה¹⁴¹, שנעשה ע"י יהודית, בתו של יוחנן כהן גדול, שעל ידי מאכלי החלב שהביאה עימה, גרמה לצמאונן ולשכרותו של מלך יון הרשע וכך למיתתו.

כא. "מנהג ישראל ("תורה היא") לאכול מאכלים שעשויים בשמן לזכר נס השמן"¹⁴².

כב. באכילת סופגניות, גם אם אוכל כמות של קביעת סעודה שהוא 230 גרם א"צ ליטול ידיו כיוון שטיגונם בשמן עמוק ואין עליה תורת לחם כלל¹⁴³.

כג. כמו"כ גם אם הסופגניה מאוד שומנית אין לה דין של "דבר שטיבולו במשקה" שצריך נטילה לפני אכילתו, מאחר שדין זה נאמר רק על דבר שטיבולו בשמן זית משא"כ שאר שמנים אינם מה'שבעה משקים"¹⁴⁴.

ניטל

כד. השנה בליל א' דחנוכה - מוצאי שבת - הוא ה'ניטל'. נוהגים שמהשקיעה עד חצות לילה אין לומדים תורה שלא

"מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו", ולהגיש להם שכל אחד מהם שייך לממלכת כהנים בדוגמת מתתיהו בן יוחנן כהן גדול¹³⁵.

טז. וכדאי לערוך כאלה אסיפות בכל משפחה, ובכל מוסד חינוך, ואפ"ל למבוגרים בכל מקום עבודה (ואפ"ל כבית רפואה וכדו') ולהוסיף בהחלטות טובות מתוך אסיפות אלו, ולהשפיע על יהודים אחרים הנמצאים לע"ע "בחוג" בנוגע לכל ענייני חנוכה, וכל זה - באופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום, כפי שלמדים מנרות חנוכה¹³⁶.

יז. בימי חנוכה כשעורכים כינוסים ואסיפות רבים ובמיוחד עם ילדים רבים, יש להדליק נרות חנוכה ללא ברכה¹³⁷ ולפרסם הנס וכל זה גם ביום "זאת חנוכה"¹³⁸.

יח. ברמב"ם מובא שימים אלו הם "ימי שמחה", וכן כתב הרמ"א ש"יש קצת מצווה בריבוי סעודות", ולמעשה, מנהג קדום הוא להרבות בסעודה בימים אלו. ויש נוהגין בסעודות אלו לומר שירות ותשבחות להש"ת מעין המאורע על הניסים שעשה לאבותינו בימים אלו, ועל ידי זה ניכר שהסעודה באה לחבב ולפרסם הנס, ואז הוי סעודת מצווה לכולי לעלמא¹³⁹.

יט. כמה מרבנותינו נשיאנו נהגו לערוך מעין התוועדות עם בני הבית באחד מלילי

(135) התוועדות תשמ"ב ח"ב עמ' 544 ואילך.

(136) התוועדות תשמ"ט ח"ב עמ' 24, 35.

(137) אך אם ההדלקה לאחר פלג המנחה ניתן אף לברך.

(138) שיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ד ס"ג.

(139) הוספות לשו"ע אדה"ז מר' נחמיה מדובראונא.

(140) היום יום כ"ח כסלו.

(141) הוספות לשו"ע אדה"ז מר' נחמיה מדובראונא.

(142) התוועדות תשנ"ב ח"ב עמ' 28 הערה 26.

(143) סדר ברכות הנהנין פרק ב' סעי' יב.

(144) שו"ע אדה"ז ס' קנח סעי' ג, משנ"ב ס' קנח סקט"ו.

נ. שלימותה של הגאולה די"ט כסלו היתה בימי חנוכה, ומודגש הקשר ביותר בגאולה ממאסרו השני – שיצא לחירות (בנר שלישי או) בנר חמישי דחנוכה¹⁴⁶, ונקבע ליום התוועדות ושמחה.

שאריות השמן והפתילות

ז. שיירי הפתילות שדלקו ושיירי השמן (שנשאר במנורה עצמה), אם לא התנה עליהם - שורפם במדורה בפ"ע¹⁴⁷. אבל השמן הנותר בבקבוק אין בו קדושה ומותר ליהנות ממנו.

146 (לקו"ש חלק כה עמ' 399, ובהערה 44 "וי"ל דבשניהם היו עניני גאולה (גם כפשוטם)).
147 (שו"ע ונו"כ סי' תרע"ז סעי' ד. ביאור הלכה שם.

להוסיף חיות לקליפה (אפשר לספר סיפורים חסידיים).

ימי הגאולה

נה. יום ג' דחנוכה - כ"ז בכסלו, הוא יום הגאולה של אדמו"ר הזקן שבו יצא לחירות ממאסרו השני בשנת תקס"א. החופשה השניה בשנת תקס"א הי' נצחון תורת החסידות ודרכי החסידות ביתר שאת ויתר עז מכמו שהי' בפעם הראשונה (בשנת תקנ"ט) – שאז היתה ההלשנה בעיקרה על אדה"ז, וההלשנה היתה בעיקרה על תורת החסידות¹⁴⁸.

148 (ספר המנהגים עמ' 93.

• נוסח הדלקת נרות חנוכה •

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, אשר
קדשנו במצותיו, וצונו להדליק נר, חנכה.

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם,
שעשה נסים לאבותינו, בימים ההם בזמן הזה.

בלילה הראשון יברך גם כן 'שהחיינו'

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם,
שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

ואחר שידליק הנרות יאמר זה:

הנרות הללו אנו מדליקין, על התשועות, ועל הנסים, ועל הנפלאות, שעשית
לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, על ידי כהניך הקדושים. וכל שמונת ימי חנכה,
הנרות הללו קדש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהן, אלא לראותן בלבד, כדי
להודות ולהלל לשמך הגדול, על נסיה ועל נפלאותיה, ועל ישועותיה:

♦ זמני הלכה לחנוכה תשע"ז - לשיטת אדמו"ר הזקן ♦

צאת הכוכבים		שקיעה אמיתית		שקיעה הנראית		פלג המנוחה		חצות		סוף זמן ק"ש		עלות השחר		שם העיר
ב עת	ד כסלו	ב עת	ד כסלו	ב עת	ד כסלו	ב עת	ד כסלו	ב עת	ד כסלו	ב עת	ד כסלו	ב עת	ד כסלו	
17:20	17:16	16:59	16:54	16:55	16:50	15:53	15:49	11:43	11:40	9:06	9:03	4:26	4:23	אילת
17:18	17:14	16:56	16:52	16:52	16:48	15:51	15:47	11:44	11:41	9:08	9:05	4:27	4:25	גבר שבע
17:16	17:12	16:54	16:50	16:50	16:46	15:49	15:45	11:43	11:40	9:08	9:05	4:27	4:25	בית שמש
17:18	17:13	16:56	16:51	16:52	16:47	15:51	15:46	11:43	11:39	9:06	9:04	4:25	4:22	ביתר עילית
17:14	17:10	16:52	16:47	16:48	16:43	15:48	15:43	11:43	11:40	9:09	9:06	4:28	4:25	חיפה
17:12	17:07	16:49	16:44	16:45	16:40	15:45	15:40	11:41	11:38	9:07	9:04	4:27	4:24	טבריה
17:17	17:13	16:55	16:51	16:51	16:47	15:50	15:46	11:42	11:39	9:06	9:03	4:24	4:22	ירושלים
17:15	17:10	16:52	16:48	16:48	16:44	15:48	15:44	11:44	11:40	9:10	9:07	4:30	4:27	כפר תבור / ז'ר
17:13	17:09	16:51	16:46	16:47	16:42	15:47	15:42	11:42	11:39	9:08	9:05	4:27	4:25	גורל העמק
17:14	17:10	16:52	16:48	16:48	16:44	15:48	15:44	11:44	11:40	9:10	9:07	4:30	4:27	נתייה
17:15	17:11	16:53	16:49	16:49	16:45	15:48	15:45	11:43	11:39	9:08	9:05	4:27	4:24	עמנואל
17:14	17:09	16:51	16:47	16:47	16:43	15:46	15:43	11:41	11:38	9:06	9:03	4:24	4:22	צפת
17:17	17:12	16:54	16:50	16:50	16:46	15:49	15:46	11:44	11:41	9:09	9:06	4:29	4:26	קרית גת
17:16	17:11	16:54	16:49	16:50	16:45	15:50	15:45	11:44	11:41	9:10	9:07	4:30	4:27	קרית מלאכי
17:15	17:11	16:53	16:48	16:49	16:44	15:49	15:44	11:44	11:41	9:10	9:07	4:30	4:27	רחובות
17:16	17:12	16:54	16:49	16:50	16:45	15:49	15:45	11:44	11:41	9:09	9:07	4:29	4:26	מת ארבי

זמני ההלכה נערכו ע"י הרב יעקב סגואי

הערות:

זמן "השקיעה הנראית" מיועד עבור תוספת שבת. מ"השקיעה הנראית" אסור לעשות שום מלאכה בערב שבת, כדי להוסיף מחול על הקודש.

זמן "בין השמשות" מחיל מ"השקיעה האמיתית".

30 "יוה" בשלושים שנה" דיזון נצח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

חגיגות יום הבהיר ה' טבת 30 שנה

במלאת שלושים שנה יש המשכה חדשה!

"יוה" בשלושים שנה" . . . לפי שלושים שנה בא בנילי הענין הטוב – הענין דימי הגאולה . . . וההתחזקות דתורה ומצוות הקשורה עמהם . . . כאשר עובר מספר מסיים של טנים . . . מהמאורע, אזי ישנם המשכה ושינוי גדולים יותר, שלא בזמנה לזרהמשכה והתחדשות שבכל שנה . . . שבשעה שנוש' למים שלושים שנה מהגאולה, נמשנת המשכה חדשה בענין הגאולה, נעלית יותר וכללית יותר מקודם לזה . . . דכין שנמשך ונתגלה יותר בהגאולה, צריכים גם להוסיף, להמשיך ולגלות יותר ויותר בתורה ומצוות . . . וע"י העבודה בתורה ומצוות ותגלה בקרב ממש הגאולה.

(ש"פ קרח תשי"ז)

יום שני אור לה' טבת
כפר חב"ד ב'

משקה המשמח
וסעודה כיד המלך

מראות קודש
מיוחדים לרגל 30 שנה

יריד ספרים ענק כל הספרים 30 ש"ח בלבד

שירות מיוחד: הובלת הספרים לרכב | מעברים רחבים לקנייה נעימה | עגלות קניה לנוחותכם

בסיום התכנית < חסידישע פארברייגעניס לאורך הלילה

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד